

LILLA EDETS
KOMMUN

Kallelse Folkhälsoutsnittet

Tid: onsdag 16 maj 2018 kl. 08:30

Plats: Västra Roten, kommunhuset i Lilla Edet

Ärenden

Föredragande

Formalia

- 1 Upprop
- 2 Val av justerare samt fastställande av tid för justering
- 3 Godkännande av dagordning

Ärenden

- 4 Budget 2018
- 5 Verksamhetsplan 2018
- 6 Valfärdredovisning 2017
- 7 Information om folkhälsopropositionen
- 8 Information från hälso- och sjukvårdsnämnden
- 9 Övriga frågor

Carlos Rebelo Da Silva
Ordförande

Förslag till folkhälsobudget 2018

Folkhälsoinsatser	HSN Väst	LEK
Lön folkhälsosamordnare, utbildningar, Folkhälsoforum, konferenser, resor, Material	400 000	400 000
FRIDSAM (Våld i nära relation)	50 000	50 000
Jämställdhetsarbete	50 000	50 000
Tjejjouren Väst	50 000	50 000
Störa langningen	10 000	10 000
Grannsamverkan	30 000	30 000
BOJ	10 000	10 000
Tillsammansserien	35 000	35 000
MI-utbildningen	65 000	65 000
Social kartläggning	300 000	300 000
Summa	1 000 000	1 000 000

Folkhälsa

LILLA EDETS
KOMMUN

Mål och inriktning 2018 – Västra Hälso- och Sjukvårdsnämnden

Västra Hälso- och sjukvårdsnämndens mål- och Inriktningsdokument innehåller uppdrag till förvaltningen, att genomföra överläggningar med vårdgivarna, för att tillgodose vårdbehoven för invånarna inom nämndområdet.

Regionfullmäktige arbetar efter tre strategiska mål som är nedbrutna till tio prioriterade mål. Ett av de prioriterade målen tillskrivs folkhälsa varav målet lyder följande: Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska. Följande nämndmål är satta för att uppnå prioriterat mål:

- Utveckla folkhälsoarbetet för att skapa förutsättningar för en bättre hälsa på lika villkor. Nämndens prioritering är att folkhälsoarbetet inriktas på de största utmaningarna i varje kommun, i arbetet för en jämlik hälsa och social hållbarhet.
- Folkhälsoavtal mellan kommun och hälso- och sjukvårdsnämnd i alla kommuner ska eftersträvas.
- Nämnden ska verka för fullständig studiegång i de delar där regionen har ansvar.

Återkommande dialoger mellan kommunerna och hälso- och sjukvårdsnämnden för att utveckla samarbete kring fullständig studiegång och det gemensamma folkhälsoarbetet samt erfarenhetsutbyte.

Fullföljda studier

I och med uppdraget till Koncernstab Hälso- och sjukvård har regionen, genom Avdelning folkhälsa, Koncernstab regional utveckling, startat en kraftsamling för fullständig studiegång. En del i processen är bl.a. en rapport framtagen av Koncernavdelningen data och analys, enhet samhällsanalys vid Västra Götalandsregionen. Rapporten går under namnet ”Att motverka skolmisslyckanden, konsten att kunna ha två tankar i huvudet samtidigt”. (Rapport 2016:9)

Folkhälsopolitisk policy - Västra Götaland

Västra Götalandsregionen (VGR) arbetar utifrån ”Folkhälsopolitisk policy – Västra Götaland” vilken är en del av arbetet med att förverkliga Vision Västra Götaland – Det goda livet. Policyn anger inriktning, värdegrund och förhållningssätt och ska vara vägledande för det främjande och förebyggande folkhälsoarbetet. Med syfte att säkerställa en jämlik och jämställd hälsa i Västra Götaland listas sex utmaningar:

De sex utmaningarna är att skapa förutsättningar för:

- Jämlika och jämställda livsvillkor
- Trygga och goda uppväxtvillkor
- Livslångt lärande
- Ökat arbetsdeltagande
- Åldrande med livskvalitet
- Goda levnadsvanor

Det grundläggande uppdraget för folkhälsoarbetet i Lilla Edet är att öka förutsättningarna för en förbättrad, mer jämlik och jämställd hälsa och att öka förutsättningarna för medborgarnas hälsosamma val. Ett inriktningsmål är att kommuninvånarna ska få en bättre hälsa, trygghet och livsmiljö. Viktiga mål är bland annat att kommuninvånarnas trygghet skall öka, och att brottsligheten, främst den drogrelaterade skall minska.

Folkhälsoutskottet arbetar utifrån det folkhälsoprogram som gäller i kommunen. Programmet är beslutat i kommunfullmäktige. Programmet beskriver kommuns folkhälsoutmaningar baserade på folkhälsodata. Det nuvarande folkhälsoprogrammet var planerat att revideras under 2017. Revidering genomfördes inte och Folkhälsoutskottet har därför beslutat att förlänga nuvarande program att gälla även 2018.

I programmet fokuseras det särskilt på sex fokusområden. Utifrån utmaningarna lyftes fram följande prioriterade områden:

- Jämlika och jämställda levnadsvillkor
- Trygga och goda uppväxtvillkor
- Åldrande med livskvalitet
- Psykisk hälsa
- Tobak, alkohol, narkotika och övriga droger
- Kost och fysisk aktivitet

Insatser inom fokusområdena ska i första hand inriktas på att identifiera metoder för att förbättra hälsan och minska ojämlikheten i hälsa mellan olika grupper.

Även andra områden utöver de som beskrivs i fokusområdena med betydelse för folkhälsan behöver uppmärksammas.

Beskrivning av fokusområden med målsättningar

Jämlika och jämställda levnadsvillkor

Målsättning:

- att öka förutsättningarna för förbättrad, mer jämlik och jämställd hälsa
- fler ska uppleva trygghet, hälsa och välbefinnande

Undersökningar visar att det finns stora skillnader i hälsa beroende på utbildningsnivå, socioekonomi, etnicitet, ålder och kön. Därför är fokus på de strukturella faktorerna i samhället viktigt. Social gemenskap, möjlighet till delaktighet, engagemang och handlingskraft är viktiga faktorer, för att påverka folkhälsan i en positiv riktning. Att känna sig trygg är viktig för alla och en förutsättning för att kunna delta i samhällslivet. En samhällsplanering som bidrar till trygga miljöer och sociala tjänster av hög kvalitet kan skapa förutsättningar för mer jämlika levnadsvillkor. Trygg ekonomi, tillgång på bostad, utbildning och transporter är andra viktiga faktorer.

Arbetet för en bättre folkhälsa är ett arbete dels för att stärka den enskilda människans

möjlighet att bestämma över sin egen livssituation, dels för att öka jämlikheten i samhället. Detta innebär bland annat att utsatta/ underprivilegierade individer/grupper/områden måste prioriteras vid fördelning av offentliga resurser.

Trygga och goda uppväxtvillkor

Målsättning:

- att öka förutsättningarna för trygga och goda uppväxtvillkor
- fler ska uppleva trygghet, hälsa och välbefinnande

Barn och unga kan inte alltid välja den miljö de lever i och är extra känsliga för yttre påverkan. Familjens livssituation är betydelsefull för barnens uppväxtvillkor och framtid. Förhållanden under uppväxten får konsekvenser långt fram i livet. När det gäller barn och ungdomar är det viktigt att minska de påfrestningar som de lever under och att öka stödet i samhället. Påverkbara faktorer för att främja barns hälsa är relationen mellan barn och föräldrar, ekonomisk trygghet, miljön på förskola, skola och tillgång till fritidsaktiviteter.

Vanor och beteende grundläggs ofta i tidig ålder därför är det viktigt att stödja barnen till hälsosamma levnadsvanor.

Det är också viktigt öka förutsättningar för barn och unga att stärka sin sociala identitet och skaffa sig erfarenheter och kunskaper som krävs för vuxenlivet, och att ge dem möjlighet till delaktighet och inflytande.

Våld i Nära relationer(FRIDSAM)

I Lilla Edets kommun har en tvärsektoriell samverkansgrupp för arbetet med våld i nära relationer verkat under flera års tid. Lilla Edets kommun har sedan många år ett samarbete över kommungränserna med Trollhättan och Vänersborgs kommun när det gäller arbetet med Våld i nära relation. Utvecklingsledaren för social hållbarhet och folkhälsa är den sammankallande i gruppen.

Den arbetsinsatsen har resulterat i utökade utbildningsinsatser för personal på HVB hem samt ett eget handledningsmaterial. Under året planeras ytterligare utbildning för personal inom Motiverande Samtal.

Avtal med Tjejjouren väst

Lilla Edets kommun har för avsikt att under 2018sluta avtal med tjejjouren väst via socialnämnden.

Åldrande med livskvalitet

Målsättning:

- att öka förutsättningarna för ett åldrande med livskvalitet
- fler ska uppleva trygghet, hälsa och välbefinnande

Allt fler blir allt äldre tack vare bättre levnadsförhållanden, sundare livsstil och en effektivare sjukvård.

Grundläggande för äldres hälsa och livskvalitet är framförallt att man fortsätter att vara fysiskt, psykiskt och socialt aktiv. Goda kontaktakter med andra och att känna sig behövd är viktiga förutsättningar för att må bra. Inom frivilligverksamheten kan äldre vara en positiv resurs där god kompetens tas till vara. För ett gott åldrande är det viktigt med sunda regelbundna matvanor och att hålla sig i rörelse och vara aktiv på olika sätt. Ett av de största hoten mot äldres hälsa är ensamhet, att det finns sociala mötesplatser samt att de är tillgängliga och kan besökas av äldre, är därför viktigt.

Förebyggande insatser för äldre kan skjuta upp funktionsnedsättning och beroende. Ett bra boende, trygghet, anhörigstöd och volontärverksamhet kan bidra till ökat välbefinnande och bättre livskvalitet.

Fallolyckor

Fallolyckor orsakar stora omkostnader för samhället samt lidande för individen. Antalet fallolyckor kan på grund av den demografiska utvecklingen förväntas öka i kommunen de närmaste decennierna. För att undvika dessa olyckor behöver insatser göras i det förebyggande arbetet. Det kan handla om att ta bort trösklar, kablar och mattor i bostaden men också att medicinskt behandla benskörhet.

För att nå bästa resultat krävs samarbete mellan verksamheter inom både kommun och region.

Psykisk hälsa

Målsättning:

- att fler individer ska uppleva ett psykiskt välbefinnande

Den psykiska ohälsans utbredning bland befolkningen i Sverige anses som omfattande, och framstår som ett av de större folkhälsoproblemen idag. Särskilt oroande är utvecklingen för de yngsta kvinnorna.

Problem i en människas livssituation kan ge psykiska eller somatiska symptom. Psykisk ohälsa är ett begrepp som omfattar alltifrån brist på välbefinnande i psykiskt hänseende som stress, oro och ångest till psykisk sjukdom. Detta kan ha dramatiska effekter på livskvaliteten för de drabbade personerna och deras familjer. Det är en av de vanligaste orsakerna till frånvaro från arbetet, och orsak till att människor blir förtidspensionerade eller sjukpensionerade.

Viktiga faktorer för att stärka den psykiska hälsan är bra samspel mellan barn och föräldrar, att ge unga redskap att möta motgångar i livet och stärka deras självkänsla. Sociala kontakter och en bra miljö på förskola, skola och äldreboende är betydelsefulla. Förebyggande arbete mot mobbing, stress och att ha goda levnadsvanor är viktigt. Men även levnadsvillkor som Socioekonomiska faktorer och psykosociala faktorer påverkar den psykiska hälsan.

Tobak, alkohol, narkotika och övriga droger

Målsättning:

- att ingen alkohol ska förekomma i trafiken, på arbetsplatser eller under graviditet
- minska alkoholens negativa konsekvenser
- att skjuta upp alkoholdebuten
- att minska berusningsdrickandet
- att en ökad andel individer ska vara tobaksfria
- att Lilla Edet ska bli fritt från narkotika och dopning

Bruket av beroendeframkallande medel påverkar hälsan. Att begränsa alkoholens negativa effekter, minska tobaksbruket samt att verka för ett narkotikafritt samhälle har länge varit stora folkhälsofrågor.

Tobaksbruket är den största enskilda riskfaktorn för sjukdom och förtidig död. Alla barn bör få en tobaksfri start i livet, att ungdomar inte börjar röka eller snusa och att ingen utan eget val utsätts för rök är viktigt. Unga utvecklar särskilt snabbt ett beroende och forskning visar på att det finns ett samband mellan rökning och konsumtion av alkohol och andra droger. Tobaksbruket bidrar till de stora skillnaderna i hälsa mellan olika grupper.

Riskfylld och skadlig alkoholkonsumtion medför stora konsekvenser för folkhälsan. En hög alkoholkonsumtion under lång tid kan ge upphov till en rad sjukdomar, skador och sociala problem av stor omfattning. Ökningar ses av bland annat alkoholförgiftningar, alkoholrelaterat våld och alkoholorsakade trafikolyckor. Berusningsdrickande ger i större utsträckning upphov till akuta problem som till exempel alkoholförgiftning, olycksfall och våld. Alkoholfrihet bör råda för barn och ungdomar upp till 18 år, vid graviditet, bilkörning och i arbetslivet.

I utvecklingsledaren för social hållbarhet och folkhälsans uppdrag ingår även samordning av kommunens drogförebyggande arbete. Inom detta arbete uppkommer insatser som behöver prioriteras under året.

Det drogpolitiska handlingsprogrammet som finns i kommunen skall revideras under året 2018

Under 2016 genomfördes CAN:s drogvaneundersökning bland år 9 samt år 2 gymnasiet Under 2017 startade arbetet med att bearbeta resultaten och sprida till de verksamheter och målgrupper som berörs. Under 2018 kommer insatser att göras med fokus på det drogförebyggande arbetet kopplat till målet med fullständig studiegång

Kost och fysisk aktivitet

Målsättning:

- att fler ska ha en hälsosam vikt och ha sunda matvanor
- att fler ska utöva regelbunden fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet har stor betydelse för hälsan, både genom att främja och bevara god hälsa och genom att förebygga sjukdomar. Därför är insatser för att öka människors vilja och möjlighet till fysisk aktivitet viktig. Speciellt för grupper med stillasittande livsstil skulle det medföra en kraftig förbättring av folkhälsan.

En näringsriktig kost bidrar till hälsa och minskar risken för övervikt, fetma och karies. Övervikt och fetma utgör ett folkhälsoproblem som följs av en rad hälsoproblem med betydande överrisk för bland annat hjärt-kärlsjukdomar, diabetes och ledsjukdomar. Överviktiga och personer med fetma rapporterar en lägre upplevd livskvalitet än normalviktiga. Det är viktigt med tidiga insatser då övervikt i barndomen ofta består i vuxen ålder. Undervikt behöver också uppmärksammas. Särskilt äldre kan drabbas när aptiten avtar och ätstörningar såsom anorexi och bulimi får stora negativa hälsokonsekvenser.

FaR RIKTAT TILL MÅLGRUPPEN SENIORER

Syftet med samverkan kring fysisk aktivitet/FaR är att gemensamt mobilisera kring ökad fysisk aktivitet hos den äldre befolkningen i kommunen genom;

- Ökad kunskap och kompetens hos FaR-förskrivande personal inom hälso- och sjukvården, exempelvis genom anordnande av gemensamma utbildningar,
- Ökad kunskap/kännedom om lämpliga befintliga fysiska aktiviteter i vårt närområde genom aktivitetskalenders.se samt
- Ökade förutsättningar för utövande av fysisk aktivitet.

Arbete utöver de prioriterade områdena

Samverkan kring mångfald

Utvecklingsledaren för socialhållbarhet och folkhälsa ingår i en samverkansgrupp, sammansatt av kommunens kommunchef för arbetet med ett mångfaldssamhälle, för att se till hur man på ett hållbart sätt kan arbeta för att ett mångfaldssamhälle.

I dialog är fokus i år att utveckla mötesplatser som ett nav för att sprida kunskap och se behov för nyanlända och andra målgrupper utifrån ett mångfaldsperspektiv. Målet är att arbetet ska leda till en bra inkludering med fokus på sysselsättning, socialt stöd och detta i nära samverkan med civilsamhället och hälso- och sjukvården. Ett fokus från folkhälsan är att den psykiska hälsan är av största vikt för att man ska kunna delta i samhället och därigenom bilda ett nytt liv i nya sammanhang

- Under 2018 ska Lilla Edets kommun genomföra en socialkartläggning enligt föreslagen projektmodell tillsammans med universitet där folkhälsan har en samordnande roll. Den tänkta revideringen av folkhälsoprogrammet skjuts fram i väntan på resultatet av den

sociala kartläggningen av kommunen. Arbetet kommer att ledas av styrgruppen för folkhälsa och involvera samtliga av kommunens nämnder och förvaltningar

- Revidering av jämställdhetsstrategin kommer att påbörjas under 2018
- Organisering kring frågor om hållbarhet, folkhälsa och AGENDA 2030
- Under 2018 finns planer på att starta arbetet med en handlingsplan för suicidpreventivt arbete och ta del av Folkhälsokommitténs stöd.

Välfärdsredovisning 2017

Sammanfattning

Den kommunala vardagen med beslut och verksamheter påverkar befolkningens välfärd, livskvalitet och levnadsvillkor. En god hälsa har inte bara betydelse för enskilda människors välbefinnande och livskvalitet, utan även för samhällsekonomin. Trots en generellt bättre hälsa i Sverige under de senaste decennierna finns stora sociala skillnader i hälsa mellan olika grupper i samhället. Dessa skillnader har i vissa avseenden ökat. Den nationella folkhälsopolitiken syftar till att skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor och de befolkningsgrupper som har den sämsta hälsa skall särskilt uppmärksammas.

Social hållbarhet knyter an till det mer övergripande begreppet hållbar utveckling, som består av tre delar: ekonomisk, miljömässig och social. Dessa delar är ömsesidigt beroende av varandra och för att uppnå social hållbarhet krävs god miljö och ekonomiska förutsättningar. En definition av social hållbarhet är att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls. Dessa mänskliga behov är nära förknippade med människors livsvillkor och hälsa. Arbetet för att minska skillnader i hälsa är nära kopplat till arbetet för social hållbarhet. Dels har hälsofrämjande och förebyggande insatser positiv påverkan på samhällsekonomin, miljön, klimatet, tryggheten och den sociala sammanhållningen, dels har insatser inom ovanstående områden en positiv påverkan på hälsan.

Folkhälsa och samhällsekonomi

Folkhälsoarbete syftar till att förbättra hela befolkningens hälsa och bedrivs på samhälls- och gruppnivå snarare än på individnivå. Ytterst handlar folkhälsa om i vilket samhälle vi vill leva.

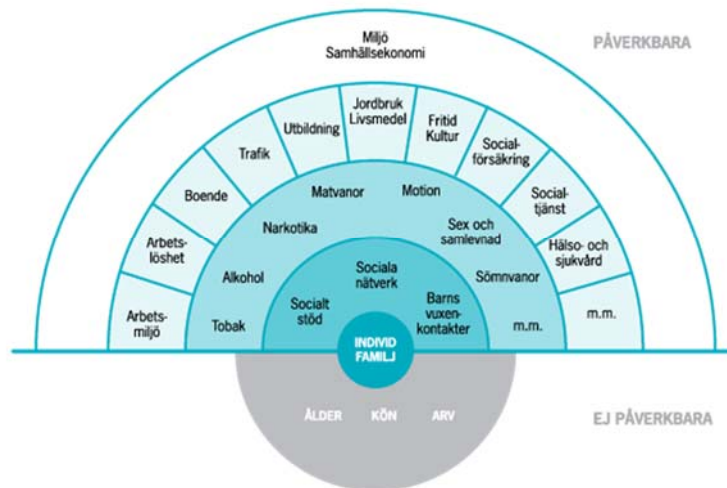
Förutsättningarna för en god hälsa påverkas av livsvillkoren, exempelvis utbildning, sysselsättning, ekonomiska villkor och tillgång till hälso- och sjukvård. De påverkas också av den omgivande livsmiljön, fysisk och psykosocial, där vi bor, arbetar och tillbringar vår fritid samt av individernas egna val och levnadsvanor. Utmaningen i Lilla Edet ligger inte i att övertyga om vikten av att satsa på folkhälsa. Vår utmaning är att kontinuerligt gå från ord till handling. För att göra detta behöver vi information som kan underbygga de viktiga och konkreta beslut som fattas idag och som påtagligt kommer att påverka vår framtid. Att satsa på folkhälsa är att investera för framtiden utifrån ett perspektiv där investeringen sker i människor.

Ohälsosamma levnadsvanor och olycksfall kostar samhället minst 120 miljarder kronor per år. Hälften av kostnaderna är en följd av förlorad produktion relaterad till sjukfrånvaro och för tidig död. En fjärdedel är kostnader för hälso- och sjukvård, läkemedel och rehabilitering. Resterande fjärdedel är knutet till bland annat räddningstjänst och kriminalvård.

Investeringar i åtgärder för bättre folkhälsa skapar samhällsekonomiska kostnader i nutid medan vinsterna kommer på lång sikt. Offentliga sektorns fokusering på styrning och uppföljning på kortare tidsperioder, som budgetår och mandatperioder, innebär svårigheter för finansiering av förebyggande arbete. Vinsterna kommer långt senare och ofta inte i form av intäkter utan som uteblivna kostnader. Det förebyggande arbetet skapar med andra ord en kostnadspuckel som sedan övergår till en vinst i form av en friskare och mer produktiv befolkning.

Hälsans bestämningsfaktorer är en modell av Dahlgren G. och Whitehead M. som beskriver just vilka faktorer i samhällsorganisationen och människors levnadsförhållanden och levnadsvanor som bidrar till hälsa och ohälsa

Hälsans bestämningsfaktorer

Om människors hälsa och livskvalitet ska påverkas i positiv riktning måste såväl livsvillkor som levnadsvanor förändras. Folkhälsoarbete handlar till stor del om att människor skall kunna känna makt över sin hälsa, att kunna påverka sin livssituation. Då måste det även finnas förutsättningar för individen att kunna påverka sin situation. Synen på folkhälsoarbete som ett socialt förändringsarbete innebär också att det blir en angelägenhet inte bara för professionella folkhälsoarbetare utan för hela samhället.

Välfärdsredovisning

Ett välfärdsbokslut ska spegla befolkningens hälsotillstånd och välbefinnande över tid. Välfärdsbokslutet ger kunskap om människors livsvillkor och är till för att användas vid politisk styrning och uppföljning. Bokslutet gör inte anspråk på att ha förklaringar till alla uppgifter och förändringar. En förhoppning är att många deltar i att analysera resultatet och då särskilt de som är specifikt kunniga inom sina områden.

Som grund till välfärdsbokslutet ligger regeringens övergripande målsättning "Skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen." med elva målområden www.folkhalsomyndigheten.se

Välfärdsredovisningen är en bred beskrivning av kommunbefolkningens levnadsvillkor och hälsa ur ett välfärds perspektiv, hur levnadsvillkoren skiljer sig mellan olika områden och grupper samt hur utvecklingen ser ut över tid. Den utgår från ett lokalt perspektiv, med övergripande syfte att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor hos kommunens medborgare, samt ett ekologiskt hållbart samhälle.

Välfärdsredovisningen handlar inte om siffror i form av pengar. Ord som rambudget, detaljbudget och investeringsbudget lyser med sin frånvaro. I stället bildar begrepp som exempelvis jämställdhet, trygghet, ålderdom, fattigdom, sjukdagar, tidiga aborter och utbildningsnivå delar av ett dokument

som rör det viktigaste av allt för oss som invånare, nämligen vår hälsa. Vidare syftar välfärdsredovisningen till att utveckla metoder och arbetsformer för styrning och uppföljning av kommunal verksamhet där välfärd och hälsa står i centrum, införa samt införliva dessa i den ordinarie beslutsfunktionen och i de reguljära styr- och uppföljningssystemen. Välfärdsredovisningen utgör även ett underlag för politiker och tjänstemän för att se samband mellan fattade beslut och uppnådda resultat, och kan komplettera det ekonomiska bokslutet med välfärdsmått.

I denna redovisning finns såväl glädjande resultat som mindre upplyftande. Det är viktigt att resultaten – positiva som negativa – tas på allvar för fortsatt arbete med positivt resultat för de områden som identifieras som utmaningar. I vissa fall kommer det kanske att krävas beslut som kostar pengar, i andra fall kanske ett förändrat arbetssätt. Välfärdsredovisningen är således ett viktigt dokument för såväl politiker som anställda i Lilla Edets kommun.

Nyckeltal

Ett begränsat urval av nyckeltal har gjorts i denna redovisning utifrån målområdena i den kommunala handlingsplanen för folkhälsa samt de nationella målen. Nyckeltal är en variabel som mäter eller utvisar ett förhållande. Nyckeltalet som används i välfärdsredovisningen måste ha relevans för hälsoutvecklingen och mäta något som påverkar människors hälsa. Dessutom ska nyckeltalet vara möjligt att påverka på lokal nivå och om möjligt direkt kunna knytas till vissa specifika verksamheter. Nyckeltalet ska möjliggöra en jämförelse över tid eller med andra geografiska områden.

Ekonomiska och sociala förutsättningar

Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande förutsättningarna för god hälsa på lika villkor. Det finns ett positivt samband mellan en god folkhälsa och ett samhälle präglat av ekonomisk och social trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor, jämställdhet och rättvisa.

Ekonomisk stress och social otrygghet orsakar ohälsa, framför allt psykisk, och leder till ökad ojämlikhet hälsomässigt.

Resultat från Folkhälsomyndigheten nationella folkhälsoenkät visar att nedsatt psykiskt välbefinnande är vanligare bland personer som har socialbidrag, är i ekonomisk kris, saknar kontantmarginal, är låginkomsttagare eller är arbetslösa. Unga personer som flyttat hemifrån har, generellt sett, en sämre ekonomi än andra grupper.

Ojämlika inkomster påverkar den genomsnittliga hälsolivån i ett samhälle. Stor ojämlikhet i inkomstnivå minskar den genomsnittliga hälsolivån.

Antal personer med ekonomiskt stöd i Lilla Edets Kommun 2013-2017

Försörjningsstöd	2013	2014	2015	2016	2017
Antal hushåll under året	392	403	351	315	282
Antal barn >16år i hushåll med försörjningsstöd	202	216	145	163	249

Källa: Individnämndens årsrapport, Lilla Edets Kommun

Ekonomiskt bistånd är tänkt att fungera som ett sista skyddsnät för den som har tillfälliga ekonomiska problem. Stödet ska garantera att man får en skälig levnadsnivå, men ska också utformas så att man kan klara sig själv i fortsättningen, dvs. stärka den enskilde att leva ett självständigt liv. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, har alla barn rätt till en skälig levnadsstandard. Staten och kommunen ska sträva efter att förverkliga barnets sociala,

ekonomiska och kulturella rättigheter. I välfärdssamhället Sverige innebär barnfattigdom mycket sällan att barn behöver svälta eller frysa av ekonomiska skäl. Det handlar mer om att inte ha samma möjligheter som de flesta barn har i Sverige i dag.

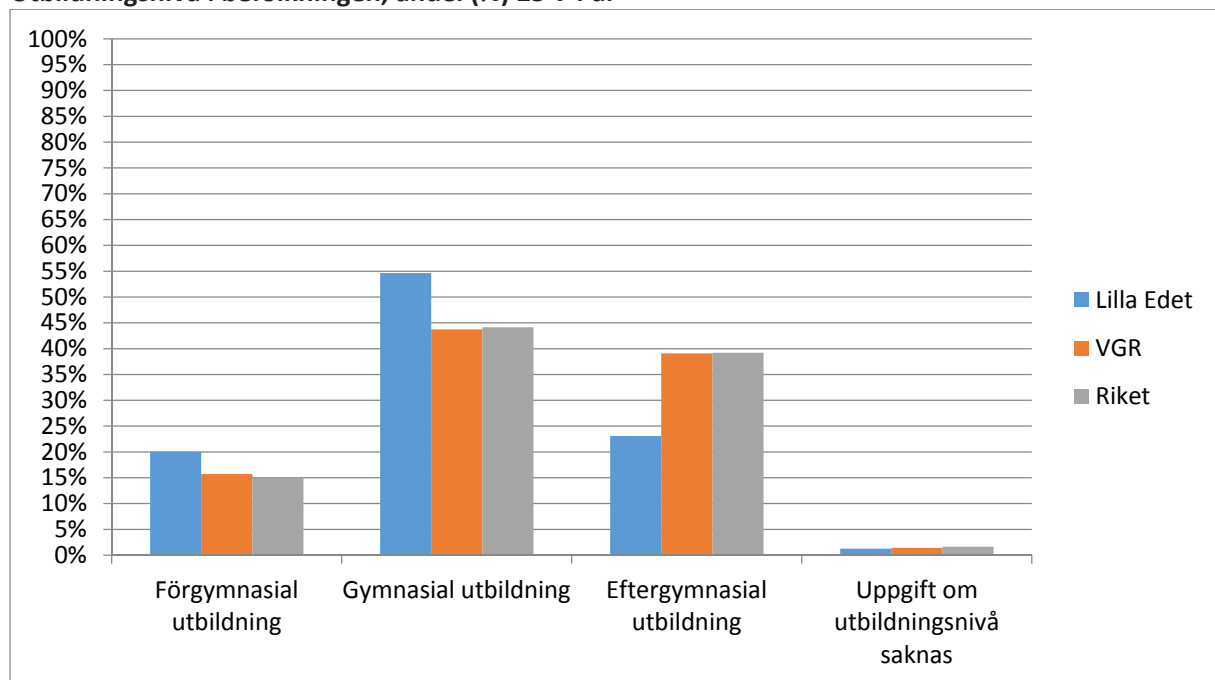
Antal hushåll med ekonomiskt bistånd i Lilla Edets Kommun har minskat från 2015 till 2017. Antal hushåll med barn under 16 år har ökat från 2015 till 2017. Det går inte från de sista årens siffror gå det inte att utläsa någon trend mot minskning eller ökning av antalet hushåll med ekonomiskt stöd.

Utbildningsnivå

Utbildningsbakgrund är en viktig bestämningfaktor för hälsa eftersom den i hög grad påverkar möjligheterna för att välja yrken/arbeten med god lön och där arbetet inte präglas av överrisker för ohälsa eller skador.

Eftergymnasial utbildning är en viktig bestämningfaktor för hälsa eftersom den i hög grad påverkar möjligheterna att välja yrken/arbeten med god lön och där arbetet inte präglas av överrisker för ohälsa eller skador. Ur hälsosynpunkt är arbeten med höga utbildningskrav ofta gynnsamma. Studier har visat att personer med låg utbildningsnivå har en ökad risk att drabbas av sjukdom och för tidig död jämfört med personer med hög utbildning. Andelen personer med eftergymnasial utbildning har ökat, speciellt bland kvinnor.

Utbildningsnivå i befolkningen, andel (%) 25-74 år

Källa: Folkhälsomyndigheten, Folkhälsodata

Utbildningsnivån i Lilla Edets kommun är lägre jämfört med såväl riket som Västra Götalandsregionen. Kommunen har en proportionellt större andel av befolkningen som endast har förgymnasial utbildning. Det är 20 % av befolkningen 25-74 år jämfört med 15 % i riket och 15 % i regionen.

Den proportionella andelen av befolkningen som har en eftergymnasial utbildning är betydligt lägre. I Lilla Edets kommun är det 24 % som har eftergymnasial utbildning jämfört med att det i regionen är det 40 % och i riket 40 %. Fler kvinnor än män har eftergymnasial utbildning i Lilla Edet vilket följer den generella bilden av utbildningsnivå i Sverige. I Lilla Edet kommun är dock skillnaden större än i regionen och riket som helhet.

Andelen behöriga till gymnasieskolan

Förhållanden under barn- och ungdomsåren har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under hela livet. De viktigaste faktorerna för barns och ungas hälsa är familj, skola och fritid. Genom insatser som påverkar familje- och skolförhållanden kan barns och ungdomars hälsa främjas och skillnader i uppväxtvillkor utjämnas. Kraven på utbildning för inträde på arbetsmarknaden har ökat påtagligt. Genomgången utbildning innebär konkurrensfördelar, ökad valfrihet och minskad sårbarhet vid strukturförändringar. Utbildning och erfarenhet är tillgångar när levnadsvillkoren förändras.

Under sin uppväxt tillbringar barn mer än 15 000 timmar i skolan. Barnens hälsa påverkas exempelvis av det psykosociala klimatet mellan eleverna, skolans fysiska utformning och elevernas möjlighet att utöva inflytande över skolarbetet. En god skolmiljö kännetecknas av lärare som är tydliga och goda vuxna förebilder och har tydliga och realistiska krav på eleverna.

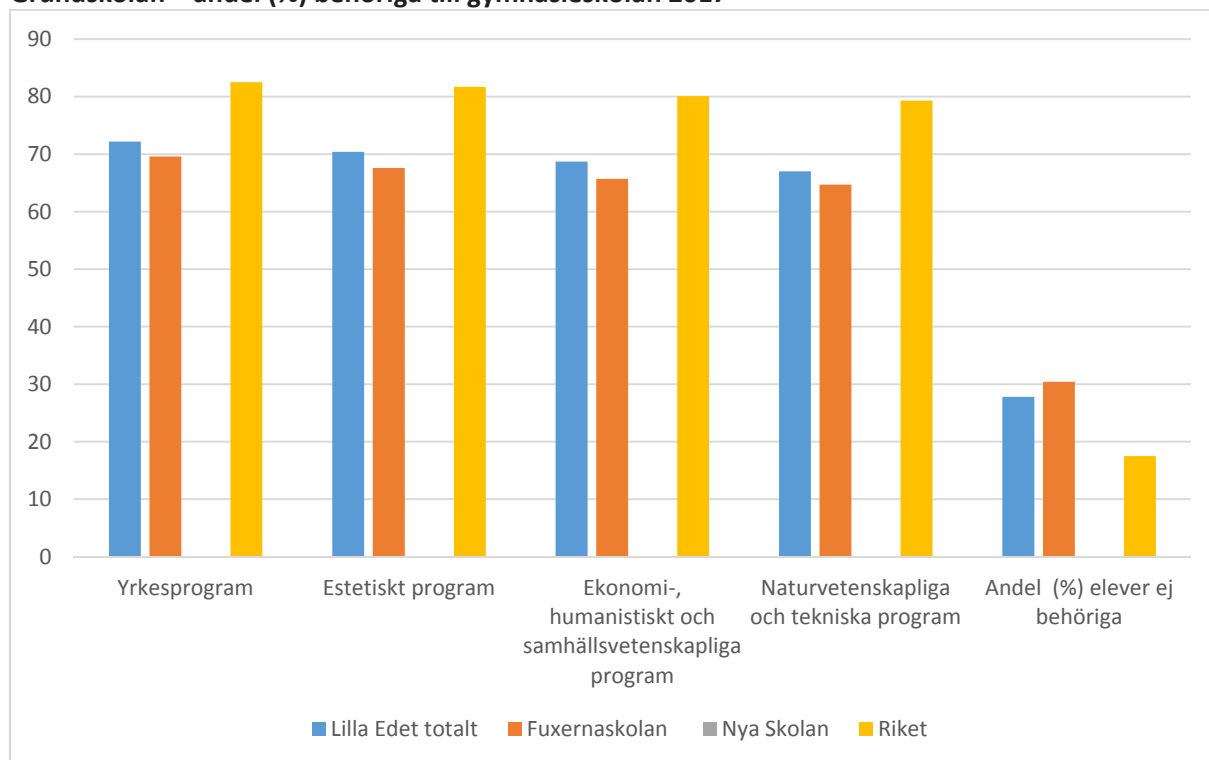
Andel (%) ej behöriga till gymnasieskolan 2014-2017

	2014	2015	2016	2017
Lilla Edet	9,2	20,9	19,5	27,8
Fuxernaskolan	..	21,6	20	30,4
Nya Skolan
Riket	6,7	14,4	12,7	17,5

Källa: Skolverket/SIRIS

Om resultatet är färre än 10 elever, dubbelprickas den och två prickar (..) visas istället för utfall. Om uppgift saknas visas en prick (.) Istället för utfall.

Grundskolan – andel (%) behöriga till gymnasieskolan 2017

Källa: Skolverket/SIRIS

För att vara behörig till ett nationellt program från läsåret 2011/2012 måste eleven ha godkänt i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik. Den som väljer att studera på ett yrkesprogram måste ha godkända betyg i ytterligare fem ämnen, det vill säga totalt åtta. För de högskoleförberedande programmen gäller godkända betyg i nio ämnen till, sammanlagt tolv. Bristande baskunskaper begränsar möjligheterna till vidare studier och delaktighet i samhället i övrigt. Observera att om andelen ej behöriga beräknas på få elever så att andelen som ej är behörig motsvarar 1-4 elever visas behörig som ~100 istället för utfall enligt skolverkets statistik vilket kan ge en något missvisande bild i diagrammet ovan. Från 2013 har Nya Skolan lagts till. Dock har Nya Skolan för få elever för att kunna redovisa behörighetsstatistik

Hälsa i arbetslivet

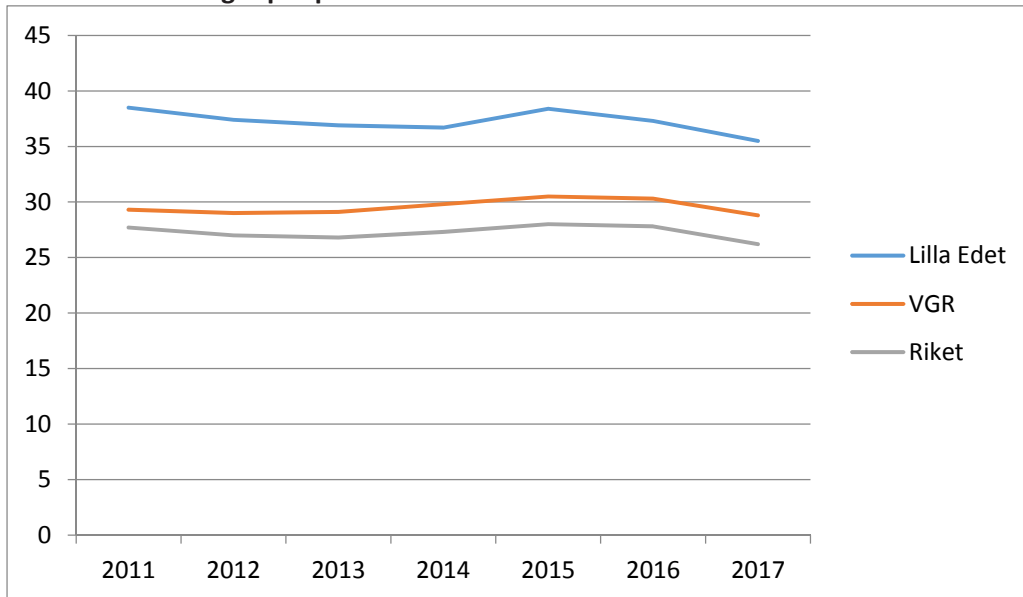
Ett hälsosamt vuxen- och arbetsliv har många olika bestämningsfaktorer.

Arbete ger förutom inkomst även social identitet och socialt stöd som kan bidra till en god hälsa. Arbetslivet berör stort sett alla under en stor del av livet. Arbetsmiljön och anställningsformerna påverkar hälsan i arbetslivet, men också möjligheten till balans mellan arbete och fritid.

Det finns samband mellan hälsa i arbetslivet och ekonomisk tillväxt. En god folkhälsa är en drivkraft för utveckling och tillväxt på samma sätt som utbildning och infrastruktur.

Graden av deltagande och inflytande i samhället påverkar vuxna människors hälsa och sociala förhållanden. Därför bör en hög delaktighet bland alla grupper av befolkningen eftersträvas i ett jämlikt samhälle.

Antalet ohälsodagar per person och år 2011-2017

Källa: Försäkringskassan

Ohälsotalet är ett mått på antal utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning samt sjuk- och aktivitetsersättning (före 2004 förtidspension och sjukbidrag) från socialförsäkringen per registrerad försäkrad i åldrarna 16-64. Alla dagar är omräknade till "heldagar" - t.ex. två dagar med halv ersättning blir en dag. Dagar med sjuklön från arbetsgivare ingår inte i ohälsotalet. Ohälsotalet är antal ersatta dagar per inskriven försäkrad hos Försäkringskassan i åldern 16-64 år under en tolv månadersperiod.

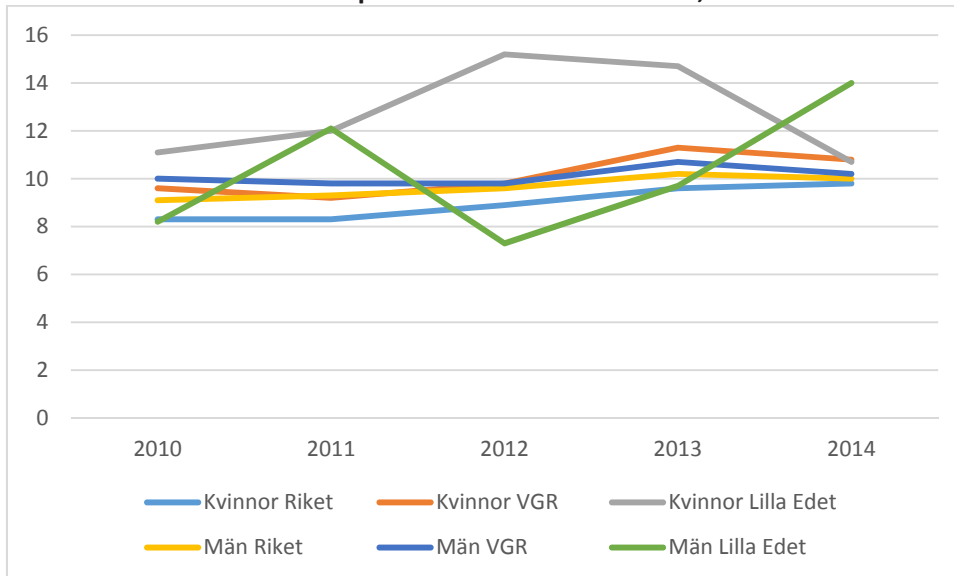
Ohälsotalet i Lilla Edets kommun var år 2017 35,5 dagar jämfört med år 2010 då det var 40,3 dagar. Sett till ohälsotal ligger Lilla Edet bland de högsta i regionen. Ser man till kön har kvinnor betydligt högre ohälsotal än män. Både män och kvinnor i Lilla Edets kommun har ett högre ohälsotal än resten av landet.

Arbetsskador

Negativa aspekter av arbetsmiljön kan resultera i allt från huvudvärk och irritation till cancer och dödsolyckor. Den vanligaste orsaken till anmälda arbetsskador, långvarig sjukskrivning och förtidspension är ergonomiska belastningsfaktorer.

Arbets skador inkluderar både arbetsolycksfall och arbetssjukdomar och är miljöbetingade hälsoproblem.

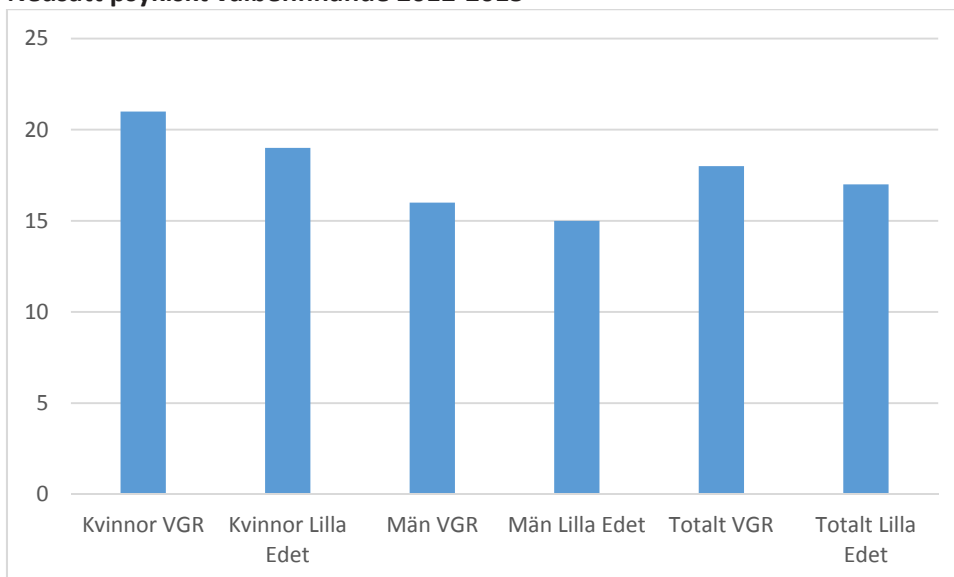
Antal anmälda arbetsskador per 1000 förvärvsarbetande, 20-64 år

Källa: Folkhälsomyndigheten, Folkhälsodata

Utvecklingen av arbetsskador 2010 till 2014 hos invånare i Lilla Edets kommun skiljer sig mot riket och regionen genom att det tycks som om män i Lilla Edet i något högre grad drabbas av arbetsskador i förhållande till riket och regionen.

Nedsatt psykiskt välbefinnande 2012-2015

Källa: Hälsa på lika villkor 2015

Psykisk ohälsa är ett övergripande begrepp som innefattar en rad olika aspekter av psykiska problem. Det gäller allt från självrapporterade besvär såsom trötthet, oro och ångest, till depression och andra psykiatriska sjukdomar. Det psykiska välbefinnandet påverkas av en mängd olika faktorer som exempelvis individens förmåga att hantera stress, arbetslöshet, ekonomisk utsatthet eller social isolering. I nedsatt psykiskt välbefinnande ingår andel som uppgett att de haft självmordstankar de senaste tolv månaderna och andel som registrerats i sjukvården med psykiatrisk diagnos, 2013. De vanligaste är depressioner, ångest, alkoholberoende och för äldre demens.

Levnadsvanor

I Sverige har vi fri abort och kvinnan har rätt att själv fatta beslut om sin kropp. År 1975 infördes abortlagen som innebär att kvinnor i Sverige själva kan fatta beslut om abort, utan tillstånd från vare sig partner eller myndigheter. I samband med detta infördes flera åtgärder för att försöka förebygga aborter, bland annat subventionering av preventivmedel.

Antal aborter 15-19 år

	2005-2009	2006-2010	2007-2011	2008-2012
Västra Götalands län	23,8	23,1	18,4	20,8
Lilla Edet	31,7	26,3	22,6	31,2

Källa: Folkhälsomyndigheten, folkhälsodata

Här redovisas antal aborter per 1 000 kvinnor, medelvärden för respektive period. I Lilla Edets kommun har antalet aborter ökat och indikatorn visar också att Lilla Edets kommun har en högre andel aborter än vad regionen har i snitt. Det saknas färskare uppgifter då Socialstyrelsen har slutat att redovisa abortstatistik på kommunnivå.

Andel rökare under graviditet och vid inskrivning

Rökning under graviditeten medför de vanliga riskerna för kvinnan, men är dessutom ett allvarligt hot mot fostrets liv, hälsa och utveckling. Barn som utsätts för föräldrarnas tobaksrök drabbas oftare av luftvägsinfektioner, astma, allergi och annan överkänslighet. Allt färre gravida röker nu jämfört med tio år sedan.

Rökvanor under graviditet och tidiga spädbarnsår har stor betydelse för barnets hälsa. Mammans rökning ökar risken för missfall och för tidig födsel med ökad risk för död och sjuklighet hos barnen. Föräldrars rökvanor under spädbarnstiden och uppväxten påverkar också barnens hälsa varför det är angeläget att följa utvecklingen av tobaksbruket under dessa skeden i livet.

Andel rökare under graviditet och vid inskrivning

	2013	2014	2015	2016
Västra Götalands län	5,7	6,0	5,4	4,9
Lilla Edet	14,5	13,8	7,7	14,6

Källa: Folkhälsomyndigheten, Folkhälsodata

Här redovisas andel (%) av gravida vid inskrivning till mödravårdscentral under perioden. Medelvärden för perioden. I Lilla Edets kommun är andelen rökande gravida betydligt högre än i regionen.

Trygghet

Trygghet och säkerhet är centrala värden för vår livskvalitet. Alla invånare skall kunna känna sig trygga för sin personliga säkerhet och sin egendom i sina hem, på offentliga platser och i olika institutioner. Trygghet är ett av de mest grundläggande och starkaste mänskliga behoven och är centralt för människors välbefinnande. Trygghet är en subjektiv känsla som inte behöver ha sin grund i faktisk risk. Forskning tyder på att människor med goda levnadsomständigheter känner mindre oro/rädsla än människor som lever under mer osäkra förhållanden. Det finns även samband mellan känslan av trygghet i grannskapet och självskattad fysisk och psykisk hälsa.

En hög brottslighet är ett hot mot tryggheten och vittnar om ett samhälle där alltför många lever i ett utanförskap. Kvinnofrid - hot och våld i nära relationer är ett folkhälsoproblem med ett stort mörkertal.

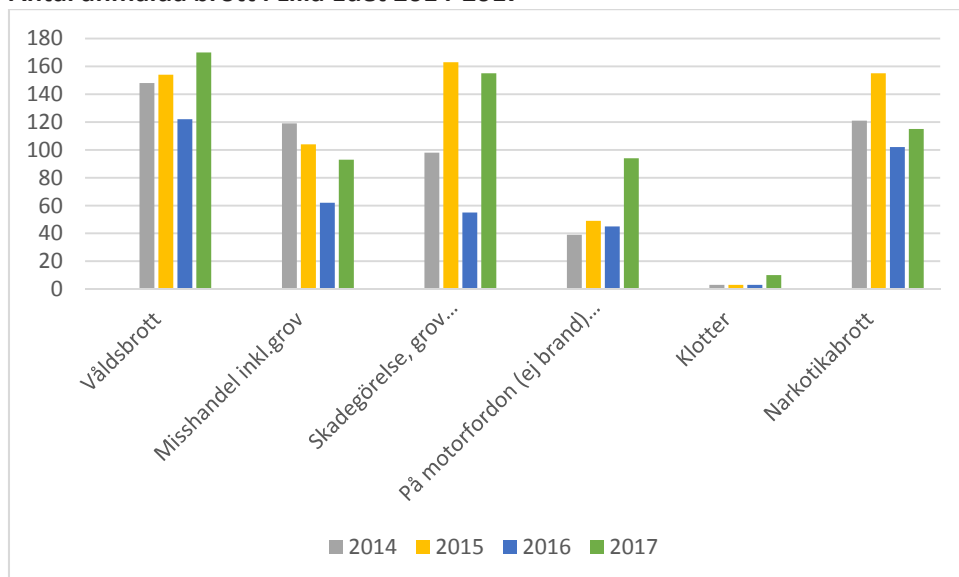
När det gäller statistik är det svårt att säga hur stora mörkertalen är. Enligt Brottsförebyggande rådet uppger hälften av de personer som utsatts för brott att de inte anmält händelsen till polisen.

Misshandel är en av de brottstyper där statistiken påverkas av förändringar i benägenheten att anmäla brott. Mörkertalet bland misshandelsfallen är stort, endast en liten del av alla fall kommer till rättsväsendets kännedom.

En stor del av all misshandel är relaterad till alkohol och sker på allmän plats, oftast mellan personer som inte känner varandra sedan tidigare. Vid denna typ av misshandel är det vanligast att både offer och förövare är män. I takt med att vi i Sverige oftare dricker alkohol på krogen i stället för hemma, har också misshandeln mellan män minskat i bostäder och på andra platser inomhus. När misshandel sker i hemmet är det oftast en kvinna som är offret. Antalet anmälda misshandelsbrott utomhus har under flera år minskat i hela landet. När färre brott blir anmälda behöver det i sig inte betyda att den faktiska brottsligheten minskar. Men de senaste åren har även antalet patienter som får sjukvård för våldsbrott minskat, samtidigt som färre personer uppger att de har blivit utsatta för misshandel i offerundersökningar som exempelvis den Nationella trygghetsundersökningen.

I Lilla Edets Kommun är det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet ett prioriterat verksamhetsområde. Arbetet med trygghet och säkerhet sker såväl inom kommunens verksamheter som i samverkan med andra aktörer i och omkring kommunens område. Lilla Edets kommun har tillsammans med Polisen och kommuninvånare bildat fler grannsamverkansföreningar för att öka trivsel och trygghet i närområdet och motverka brottslighet.

Antal anmälda brott i Lilla Edet 2014-2017

Källa: BRÅ, Kriminalstatistik

Ett av kriminalstatistikens syften är att visa hur brottsligheten ser ut i samhället, vilket är svårt att göra exakt, eftersom det bara är de brott som anmäls till och hanteras av polis, tull, åklagare och domstol som finns med i statistiken. Det innebär att den anmälda brottsligheten inte är densamma som den faktiska brottsligheten, ökningen kan till exempel bero på att det blivit vanligare att brotten anmäls. Antalet anmälda brott i kommunen har ökat gentemot 2016.

Under det senaste året har totala skadegörelsebrotten ökat i Lilla Edet, Antalet anmälda klotter har ökat sedan 2016. I Riket ökar både skadegörelse och klotter.

Andelen våldsbrott totalt har ökat sedan 2016. De flesta våldsbrotten är ofta kopplade till alkoholkonsumtion.

Mäns våld mot kvinnor är ett utbrett samhällsproblem, och är ett allvarligt hot mot kvinnors trygghet och hälsa. Enligt brottsstatistik från Brotts förebyggande Rådet (BRÅ) dödas i genomsnitt 20 kvinnor varje år av en närstående i Sverige. Det utgör en femtedel av alla fall av mord, dråp eller misshandel med dödlig utgång som förekommer i Sverige. Det innebär dessutom stora ekonomiska kostnader för samhället, individen och framtida generationer.

Lilla Edets kommun arbetar utifrån den handlingsplan mot våld i nära relationer som är antagen av Kommunfullmäktige. Handlingsplanen fokuserar på utbildning, samverkan och information. Socialtjänsten – i samverkan med polis och kvinnojourer – arbetar med att stödja kvinnor, barn och män som är i behov av stöd och hjälp.

Lilla Edets kommun har ett avtal med kriscentrum för kvinnor i Trollhättan sedan starten 1983 och på kriscentrum har ökat behov av stöd och skydd för kvinnor som lever i en destruktiv miljö uppmärksammas. Det senaste årets satsningar på utbildning och information till såväl personal som allmänhet kan ha ökat anmälningsbenägenheten för denna typ av brott. För att nå en nollvision som kommunen strävar efter gällande våld i nära relation behöver också män få ökade möjligheter till stöd.